

O kretanju psa

Pripremila: Dubravka Reicher, prof.

Ovaj je tekst namijenjen izlagačima kao pokušaj da im se približe i pojasne ocjene koje dobivaju kada izvedu svojeg psa na izložbu, a terminološki su dodani i izrazi na engleskom jeziku zbog toga što na međunarodnim izložbama najčešće dobivaju ocjene na engleskom jeziku, jednom od četiri službena jezika FCI – međunarodne kinološke organizacije, čiji je HKS član.

Na izložbama izlagači redovito uočavaju kako sudac u izložbenom ringu promatra pse u kretanju, zajedno u razredu i pojedinačno. Može se reći da sudac smatra kretanje psa važnim faktorom pri ocjenjivanju.

Što sudac gleda kada se pas kreće?

Potpuni laik bi na to pitanje pokušao s odgovorima koji mu prvi padnu na pamet kao: Koji je pas brži? Je li pas zdrav? Koliko dugo pas može trčati? Koji pas ljepše trči?

No, svi su ovi odgovori netočni i već imalo iskusniji izlagač zna da kroz kretanje sudac dobiva dodatne informacije o građi psa. Svima nam je jasno da kretanje psa omogućava njegova građa, međutim možda ne znate što je to u građi psa što određuje različite sposobnosti kretanja.

Prvo želim ilustrirati kako je kretanje vezano uz pasmine. U jednom su pokusu promatrani psi različitih pasmina na istom zadatku, u lovu na zeca u prirodi, pa je tako napravljena i njihova usporedba. Promatrani su greyhound, afganistanski hrt i irski seter. Greyhound je među njima bio najbrži, ali sposobnost manevriranja bila mu je slabija nego kod afganistanskog hrta. Irski seter je bio najizdržljiviji.

Kako je određena građa tijela uvek za izvedbu nekog fizičkog zadatka nameće se pitanje da li je kod setera predispozicija da bolje izvrši tu određenu funkciju urođeno jače izražena kroz njegovu građu?

To dovodi do sljedećeg pitanja: kakva će građa omogućiti ispravno kretanje i izdržljivost, odnosno efikasnije kretanje lovačkog psa?

Kako bi u ovoj konkurenciji prošao vaš pas?

Razlika u kretanju vidimo i kod dviju sličnih, a opet različitih polarnih pasmina pasa i to aljaškog malamuta i sibirskog haskija. Kad ih gledamo na zadatku, uočavamo da aljaški malamut pokazuje veću snagu za vuču težeg tereta, dok je haski brži, ali s manjim teretom.

Postoje razlike u njihovoj građi, pa možemo reći da je malamut pas s više snage, a da je haski pas građen za brzinu. To se očituje u različitosti građe, kao npr. veličini koju odmah uočavate, do različitog stava prednjih došaplja što i nije baš tako očito.

Gledajući pse različitih pasmina kako se različito kreću, dolazimo do konstatacije da je **kretanje psa pasminska odlika**, pa možemo krenuti od dvije postavke.

1. Način kretanja psa proizlazi iz izvorne funkcije psa kao predstavnika svoje pasmine.
2. Način kretanja psa određen je njegovom građom tijela.

Što sudac gleda kada se pas kreće?

Kretanje kreće odostraga, od stražnjeg dijela tijela, od kuda se početna energija prenosi u snažan križni dio. Križa su most između stražnjeg dijela i ostatka tijela. Na koncu energija prenesena u prednji dio pomiče cijelo tijelo psa prema naprijed.

PREDNJI DIO I STRAŽNJI DIO

Za skladno kretanje (sound movement) prednji dio mora biti u mogućnosti prihvatiti potisnu snagu stražnjeg dijela. I prednji i stražnji dio moraju biti usklađeni i proporcionalni.

Središte gravitacije tijela - težište psa nalazi se na 1/3 prsnog koša, upravo ispod lopatice. Pomicanje točke težišta uzrokovano je pokretanjem psa - počinje potiskom stražnjih nogu (fenomen uzroka i posljedice lančanog događaja). Prednje noge tada vrše pomak prema naprijed kako bi pas zadržao poremećenu ravnotežu.

Stražnji dio koji čine zdjelica, bedro, koljeno i potkoljenica, ima potpuno drugačiju funkciju od prednjeg dijela. Njegova je funkcija **potisak (propulsion)** prema natrag koji pomiče težište i uzrokuje pomicanje cijelog tijela prema naprijed ostavljajući prednjem dijelu da što funkcionalnije apsorbira taj pokret. Stražnji dio nije građen da nosi težinu tijela, što manje težine u stražnjem dijelu to će biti veća brzina psa uz jednaku potrošnju energije.

Pokretačka snaga koju je proizveo stražnji dio teče od tla kroz udove i zglobove preko zdjelice i slabina u prednji dio tijela. Prednje noge moraju biti ravne i čvrste građe, a njihova dužina i promjer su u proporciji s kretanjem psa.

Građa kosti prednje noge je takva da je kroz ograničenja kosti u zglobovima točno određen pomak koji noga može napraviti. Zato iskorak psa ovisi o građi njegovih prednjih nogu.

Građa kosti stražnje noge je takva da je kutem koji kosti međusobno čine točno određena dužina pružanja noge, a to je jačina potiska koji mogu pružiti, odnosno kreirati energiju za pokretanje psa.

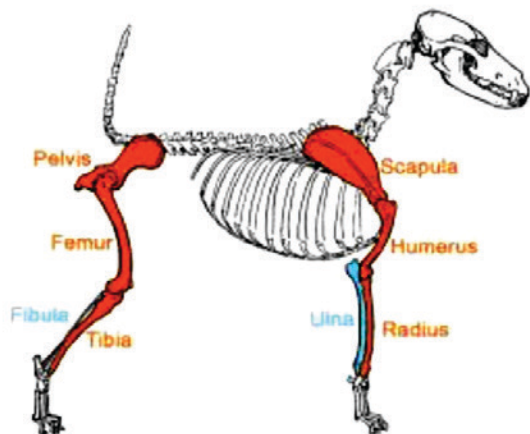
SKLAD U KRETANJU

Skladni pokreti su rezultat dobro razvijenog prednjeg i stražnjeg dijela koje se očituje kroz izdašno i glatko kretanje s tek malo pokretanja gornje linije što se vidi kroz blago, glatko pomicanje grebena prema gore u kasu.

Prednje noge dosežu liniju okomice do vrha njuške, stražnje se postavljaju do ispred zdjelice i ostaju na toj poziciji dok pokret tijela ne prijeđe liniju stražnjih šapa. Iskorak će u tom slučaju biti korektno izveden.

Široki leđni mišić ima kontrolni sistem mjenja brzine - stezanje i opuštanje mišića provodi se samo po sebi.

KOSTI UDOVA

Što ustvari čini kostur psa? **Osnovne i najvažnije** kosti udova kroz koje se direktno vrši kretanje su:

Prednji dio (forequarters)

- lopatica (**Scapula**, *shoulder blade*)
- nadlaktica (**Humerus**, *upper arm*)
- dvije kosti (**Radius** i **Ulna**) zajedno tvore podlakticu (*foreleg*)
- prednje kuteve (*front angulation*) predstavlja kut između lopatice i nadlaktice.

Stražnji dio (hindquarters)

- zdjelica (**Pelvis**)
- bedrena kost (**Femur**) zajedno s mišićjem koje je okružuje tvori bedro (*upper thigh*)
- dvije kosti (**Tibia** i **Fibula**) zajedno s mišićima koji ih okružuju tvore potkoljenu (*second thigh*)
- stražnji kut (*hind angulation*) je kut koji tvori bedrena kost s potkoljnicom (kut koljena).

Terminologija prednjih udova

Greben (*withers*) je najviša točka lopatice i točka do koje mjerimo visinu psa.

Kut između lopatice i nadlaktice smatra se kosinom ramena (*lay of shoulder*), a njihov spoj je prednja točka ramena (*point of shoulder*).

Lopatice i nadlaktica su pričvršćene za tijelo psa samo mišićem, pa oblik prsnog koša utječe na njihov položaj. Lopatica je ugrađena u mišićje i čvrsto povezana s tijelom.

Zglob koji spaja nadlakticu i podlakticu je **zglob lakta** (*elbow joint*).

Došaplje (*pastern*) prednjih udova je glavni amortizer udarca pri kretanju pa je njegova dužina posebno važna prvenstveno kod hrtova, čiji dvostruko suspregnuti galop traži veliku fleksibilnost.

Što sudac gleda kada se pas kreće?

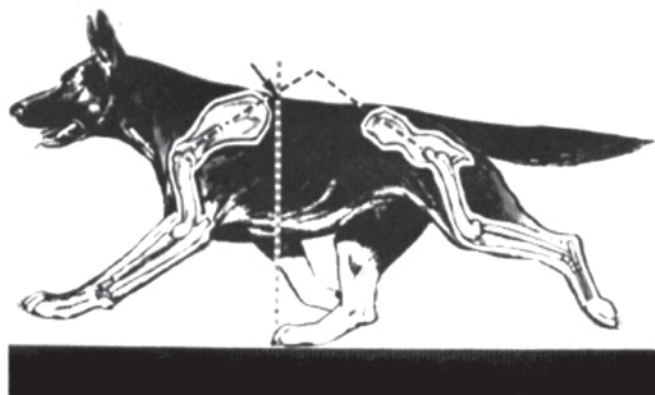
Koljeno (*stifle, hind knee*) je zglob koji spaja bedro i potkoljenu, a osim navedenih kosti ima i patelu koja klizi preko zgloba kako se pas kreće.

Kut koljena (*turn of stifle*) je kut između bedra i potkoljenice.

Zglob došaplja (*hock ili hock joint*) je zglob koji tvore kosti potkoljenice i nekoliko kosti stražnjeg došaplja (*rear pastern*). Termin **dužina došaplja** (*length of hock*) označava razdaljinu između zgloba došaplja i tla i obuhvaća cijelo došaplje.

IZBALANSIRAN, IZDAŠAN KAS

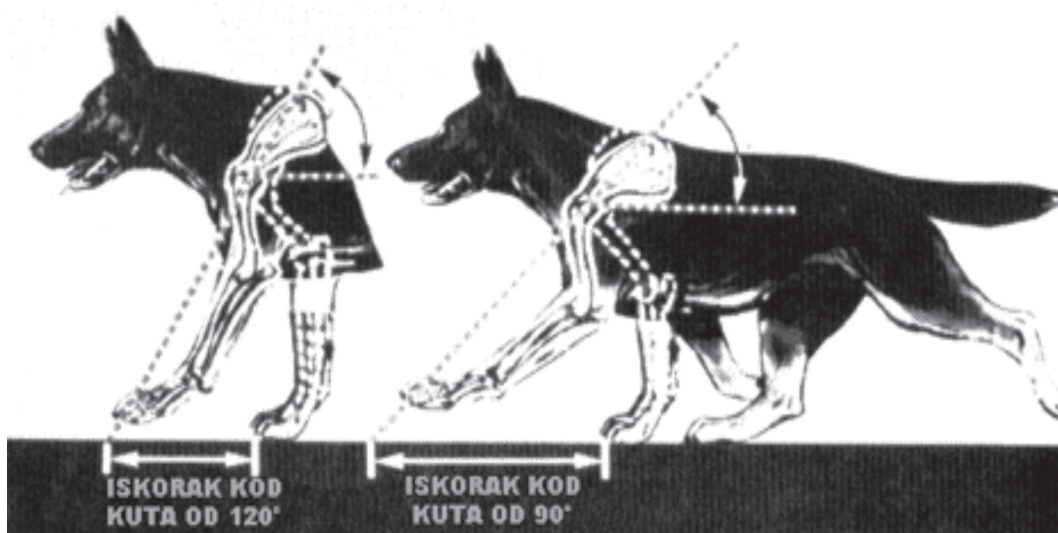
- Faktori koji utječu na izdašnost i sklad kasa: dobri kutevi, snažna leđa, sveukupni balans tijela (centar ravnoteže, centar gravitacije), kao i svi faktori koji utječu na prijenos energije i održanost gornje linije, a koji omogućuju dugačak iskorak.
- Težište tijela se nalazi na otprilike 1/3 dužine tijela - ispod lopatice. Kako se pas kreće zbog prijenosa energije i težine položaj težišta se mijenja.

ISKORAK OVISI O KUTU

- Dužina iskoraka direktno ovisi o tome koliki je prednji kut. Kod zatvorenog kuta nadlaktica radi dužu putanju, dok je kod otvorenog kuta njezina mobilnost ograničena.
- Na isti način jačina potiska - količina energije koju pas dobiva za kretanje ovisi o stražnjem kutu.
- Prednje noge pružaju se do okomice koja prolazi vrhom njuške i otprilike su u liniji jednakog kuta kao i lopatice.
- Stražnje noge pružaju se do ispred zdjelice.

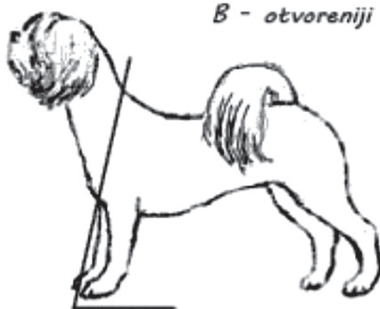
O kretanju psa

A.

Dužina iskoraka ovisi o kutu ramena
A - zatvoreniji kut, duži iskorak
B - otvoreniji kut, kraći iskorak

B.

POTISAK OVISI O STRAŽNJEM KUTU

- Sila koju stvaraju stražnje noge proporcionalna je razlici u duljini između stegnute i ispružene noge kod koračanja. Zbog toga je važno dobro kutovano koljeno koje je značajno kao funkcija sile pri kretanju. Kad se stvori dovoljna energija noga pokreće tijelo naprijed sve dok se moment sile ne izgubi. Stražnji udovi su prije svega konstruirani za potiskivanje.
- Dok front održava stabilnost, stražnji udovi povećavaju nestabilnost. To je način na koji se postiže kretanje.
- Dobro kutovano koljeno povećava duljinu femura i njemu pripadajućih mišića natkoljenice. I mišići koji izvode pokrete u skočnom zglobu time postaju duži, dok je visina psa ista.

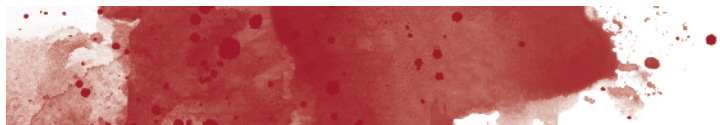
Ilustracija kako odrediti koliko je stražnji kut zatvoren (od slabije do jače zatvorenog kuta)

O vrstama kretanja pasa

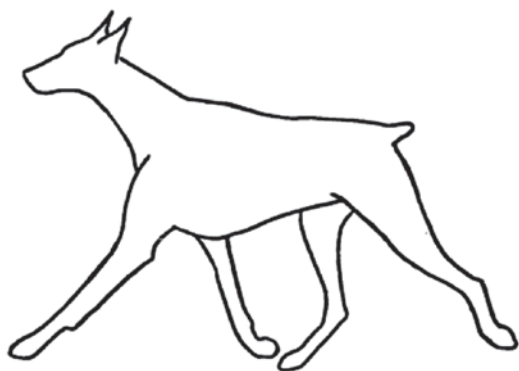

1. KORAČANJE (WALKING)

- Statički najstabilnije kretanje – pas ne može pasti.
- Najmanje 2 noge, a možde i 3 ili sve 4 su na zemlji.
- Centar težine je unutar trokuta koji čine 3 noge.

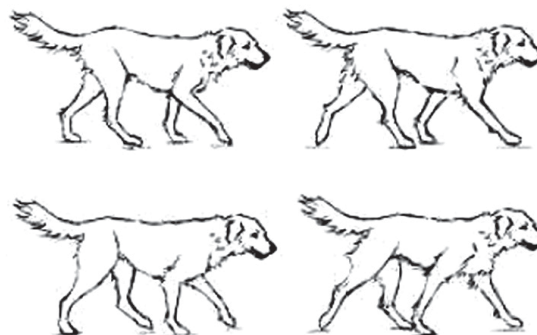

2. KAS (TROT)

- Dijagonalna sinkronizacija nogu. Pas održava liniju leđa.
- Psa se procjenjuje kad je vođen na labavoj uzici (nategnuta uzica smanjuje težinu u prednjem dijelu i ponekad sakrije grešku).
- Kretanje koje je optimalno u odnosu na utrošak energije.
- Pas se brzo kreće s minimalnom energijom, manje se zamara.
- Suci u tom kretanju procjenjuju većinu pasmina.

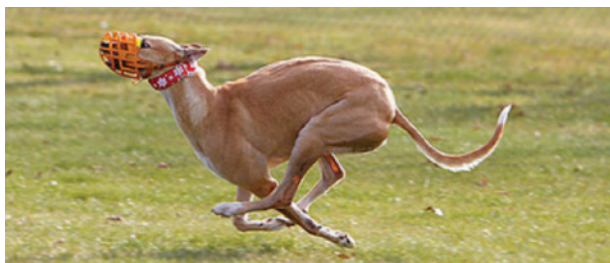
3. DEVIN HOD (PASSGANG, PACE, AMBLE)

- Težinu psa podupiru alternativno lijeva strana, pa desna strana tijela.
- To je prirodno kretanje bobtaila u sporijem hodu, tolerira se i kod napuljskog mastifa, a za druge pasmine uzrok tome je prvenstveno umor, prevelika težina, prekratke slabine, prenatrpani kutevi.

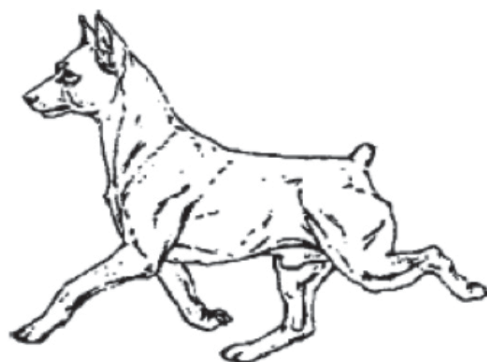
4. GALOP (GALLOP)

- Pas diže sve šape u zrak. I stražnji i prednji dio tijela pridonose potisku prema naprijed, jer prednji dio daje potisak prema gore.
- Pas će u potpunosti ispružiti tijelo, leđa daju dodatnu brzinu (elastičnost leđa). Leđa su i ravna i povijena tijekom kretanja.
- Manja izdržljivost psa uz takvo kretanje.
- Potrebna su duboka prsa radi prostora za srce i pluća koji intenzivno rade.

5. PARADNI HOD (HACKNEY)

- Karakterizira ga visoko podizanje prednjih nogu koje traži više energije.
- Efektno i kod nekih pasmina traženo kretanje.
- Kod drugih pasmina, što je više nošena glava to će prednje šape biti više podignute.

6. SINGLE-TRACKING

- Dobro građen pas će pri brzom kasu prijeći u single-tracking (noge će se približiti uzdužnoj, okomitoj, središnjoj ravlini tijela - što se pas brže kreće, noge će se više približavati sve dok otisci šapa i prednjih i stražnjih nogu ne budu na istoj središnjoj liniji). To je normalna pojava u kretanju pasa kojoj pas pribjegava kako bi održao ravnotežu i sačuvao energiju. Kako su noge na uglovima tijela, ukoliko pas u kretanju ne konvergira doći će do ljuljanja tijela.
- Ljuljanje se događa zato što je samo jedna noga lijevog ili desnog para na tlu. Kad samo lijeva noga podupire psa pri većoj brzini, pas ima tendenciju da se zaljulja na desnu stranu. Kada samo desna noga podupire psa, on će zaljuljati tijelo na lijevo. To se događa kod mnogih pasmina kod kojih psi ne prelaze u single-tracking. Ljuljajuće kretanje je neefikasno, pogotovo kod radnih pasa. 🌀

